

Apostolien teot 31

Apt. 20:13-38

Viime jaksossa tässä Alusta alkaen -ohjelmassa pääsimme Apostolien tekojen luvun 20 puoliväliin. Kuulimme, kuinka Paavalin kolmas lähetysmatka läheni loppuaan, ja hän lähti Vähä-Aasian Troaksesta, lopullisena määränpäänään Jerusalemiin.

Laivamatka Miletokseen

Menimme sitten laivaan ja purjehdimme kohti Assosta, jossa meidän oli määrä ottaa Paavali mukaamme; näin hän oli päättänyt, koska halusi mennä sinne jalan. Kun tapasimme toisemme Assoksessa, otimme hänet laivaan ja jatkoimme Mityleneen. Lähdettyämme sieltä taas merelle tulimme seuraavana päivänä Kiossaaren kohdalle, sitä seuraavana olimme Samoksessa, ja päivää myöhemmin saavuimme Miletokseen. Paavali oli näet päättänyt purjehtia Efesoksen ohi, ettei häneltä kuluisi liiaksi aikaa Aasiassa. Hän piti kiirettä ehtiäkseen, mikäli mahdollista, helluntaiksi Jerusalemiin (Apt. 20:13-16).

Tässä kohden Apostolien teot kuvailee tarkasti Paavalin matkan välietappeja ja niihin kuluneita aikoja, siitakin huolimatta, että tästä ei juonen kuljetuksen kannalta ole oikein hyötyä. Sekin antaa aiheen olettaa, että tekstin kirjoittamisen apuna on käytetty matkapäiväkirjaa. Lisäksi siihen viittaa tuo tekstissä käytetty me-muoto. Tästä on puhuttu aiemmissa ohjelmissa, joten ei tässä siitä sen enempää.

Paavalilla oli kiire, ja siksi hän halusi sivuuttaa Efesoksen. Hän varmaankin arveli, että jos hän rantautuisi sinne, niin siellä kuluisi seurakuntalaisten parissa turhan paljon aikaa. Ja ehkä muistissa oli Efesoksen mellakka ja jonkin vastaavan uusiutuminen. Siihenkin kuluisi aikaa, joten jos vuoden 56 jKr. helluntaiksi oli tarkoitus ehtiä Jerusalemiin, niin Efesoon ei ollut menemistä.

Jäähyväispuhe Efesoksen seurakunnan vanhimille

Mutta siitä huolimatta hän halusi tavata ainakin joitain Efesoksen seurakuntalaisia. Niinpä hän toimi seuraavasti:

Miletoksesta Paavali lähetti sanan Efesokseen ja kutsui seurakunnan vanhimmat luokseen. Kun nämä olivat tulleet, Paavali puhui heille: "Te tiedätte, millä tavoin minä kaiken aikaa, siitä päivästä alkaen jona tänne Asiaan tulin, olen toiminut teidän keskuudessanne. Olen palvellut Herraa nöyrin mielin, kyöneleet silmissä, kaikissa koettelemuksissa, joita juutalaiset juonillaan ovat minulle aiheuttaneet. En ole vaiennut mistään sellaisesta, mikä on teille hyödyksi, vaan olen julistanut sanaa ja opettanut teitä sekä julkisesti että kodeissanne. Sekä juutalaisia että kreikkalaisia olen todistuksellani taivuttanut kääntymään Jumalan puoleen ja uskomaan meidän Herraamme Jeesukseen (Apt. 20:17:21).

Paavalilla oli selvästi vahva apostolinen auktoriteettiasema Vähä-Aasian kristittyjen parissa, mikä tietenkin johtui siitä, että hän oli perustanut sinne niin monta seurakuntaa. Siksi Efeson ja ilmeisesti

myös muitten keskeisten seurakuntien johtajat noudattivat Paavalin kutsua ja tulivat kuulemaan hänen jäähyväissanojaan. Ne alkavat eräänlaisella tilinpäätöksellä siitä, miten Paavali oli Kristukselta saamaansa apostolin tehtävää heidän keskuudessaan toimittanut: nöyrin mielin, kyynelsilmin, vaikeuksien keskellä. Silti hän on puhunut evankeliumia pelkäämättä, puhunut kaiken sen mikä siinä oli heille ”hyödyllistä”, uskonelämän ja pelastuksen kannalta.

Paavalin tarkoituksena on ollut ”taivuttaa” sekä juutalaisia että kreikkalaisia ”kääntymään Jumalan puoleen”, eli toisin sanoen, uskomaan Herraan Jeesukseen. Voisiko tästä jopa sanoa, että Paavali oli ”käännättänyt” ihmisiä? Onko ”kääntymään taivuttamisella” ja ”käännättämisellä” jokin ero?

Kyselen tätä siksi, että nykyisin ”käännättämistä” pidetään nykyisin niin yksiselitteisen vääränä. En kyllä itse harrasta ”käännättämistä”, mutta kyselen, että pitäisikö sitä kuitenkin edes joskus jonkun kirkossa harjoittaa. Vaikuttaa nimittäin siltä, että esim. Lutherin toiminnassa ihmisiin vetoava käännättäminen ei ollut täysin vierasta. Hän kirjoittaa esim. näin:

Siis myös lopulta on meidän itsemmekin on kerskattava maailmaa vastaan, että me olemme niin julkisesti ja rikkaasti kantaneet esiin evankeliumia ja tehneet kaiken, mitä meille kuuluu emmekä jättäneet mitään tekemättä, mikä saattaisi auttaa käännättämään heitä saarnoilla, kehottamisella, rakastamisella, palvelemisella, kantamisella, varoittamisella, pelottamisella ja uhkaamisella, lisäksi kaikenlaisella kärsimisellä, anteeksiantamisella ja heidän puolestaan rukoilemisella.

Äskeinen oli siis Lutheria, joka, aika samalla tavalla kuin Paavali, kertoo pyrkineensä taivuttamaan ihmisiä uskomaan. Mutta palataan Paavalin puheeseen, jonka hän piti Vähä-Aasian seurakuntien johtajille Miletoksessa:

Kohti Jerusalemiä ja kahleita

Nyt on Pyhä Henki sitonut minut ja vie minua Jerusalemiin, enkä tiedä, mitä siellä on osakseni tuleva. Tämän vain tiedän: joka kaupungissa Pyhä Henki vakuuttaa, että minua odottavat kahleet ja ahdinko. Eloon jäämiseni ei minulle kuitenkaan merkitse mitään sen rinnalla, että pääsen matkani päähän ja saatan loppuun Herralta Jeesukselta saamani palvelutehtävän: julistaa evankeliumia Jumalan armosta (Apt. 20:22-24).

Paavali siirtyy tässä menneisyytensä kuvailusta tulevaisuuteen. Häntä odottavat ”kahleet ja ahdinko”. Jumalan Pyhä Henki kuljettaa häntä Jerusalemiä kohti, jossa ne Paavalia odottavat, vaikkakaan Paavali ei tarkemmin tiedä, millainen ahdinko on kyseessä. Mutta Pyhä Henki on jo aiemmin puhunut hänelle niistä, joko jonkun kristityn profeetan kautta tai sitten hänen omassa sisimmässään.

Kaikkien tärkeimpänä Paavali kuitenkin piti Jeesukselta saamaansa tehtävää, Jumalan armon evankeliumin julistamista. Se oli ”palvelutehtävä”. Toisaalta hän sitä tekemällä palveli Herransa Jeesusta, toisaalta hän palveli koko maailmaa ja siinä kohtaamiaan ihmisiä, sillä evankeliumissa on pelastava voima.

Nyt tiedän, että te ette enää näe minua, ei kukaan teistä, joiden keskuudessa olen elänyt ja julistanut Jumalan valtakuntaa. Siksi minä tänä päivänä vakuutan teille, että

jos joku teistä joutuu kadotukseen, syy ei ole minun: minä olen avoimesti julistanut teille kaiken, mitä Jumalan pelastussuunnitelmaan kuuluu (Apt. 20:25-27).

Modernin teologian joissain suunnissa ajatellaan, että teologin ja teologian tehtävä on kuvailla ihmisten kokemusta Pyhä kohtaamisesta.

Se saattaa kuulostaa aika viisaalta tavalta hahmottaa teologia ja kristillinen usko ylipäänsä. Mutta ei se sitä ole. Ei se ainakaan ole Paavalin tai Jeesuksen teologiaa. Paavalille teologiassa oli kyse Jumalan pelastussuunnitelman avoimesta kertomisesta ihmisille, jotta he pelastuisivat kadotuksesta ja pääsisivät Jumalan valtakuntaan. Jumalan pelastussuunnitelma on siis olennaista. Se on eri asia kuin ihmisen uskonnollinen kokemus, sillä ”Pyhän kohtaamista” on monen laista, ihan erilaistakin kuin mistä Kristuksen evankeliumi kertoo.

Paavali väitti, että hän on kertonut Jumalan Jeesuksen persoonassa ja työssä tekemän pelastuksen sellaisena kuin se on. Se riittää pelastamaan ihmisen, kun se otetaan uskossa vastaan. Jos joku ei pelastu, se johtuu siitä, että hän on hylännyt Paavalin kertoman evankeliumin. Aika tiukkaa tekstiä jäähyväispuheeksi!

Piispojen ja pappien vastuusta

Pitäkää huoli itsestänne ja koko laumasta, jonka kaitsijoiksi Pyhä Henki on teidät pannut; huolehtikaa seurakunnasta, jonka Herra omalla verellään on itselleen lunastanut (Apt. 20:28).

Paavali siirtyy tässä vaiheessa jäähyväispuhettaan puhumaan kuulijoidensa eli seurakuntien johtajien tehtävästä ja vastuusta. Tähän astihan hän on puhunut omasta tehtävästään ja vastuustaan apostolina.

Hän nimittää seurakuntien johtajia ”kaitsijoiksi”, mikä on kreikaksi *episkopos* eli ”päällekatsoja” eli piispa. Varsinainen piispanvirka kehittyi kirkkoon hieman myöhemmin. Tuossa vaiheessa puhuttiin vanhimmista (presbyteros) tai seurakunnan palvelijoista ja piispoista ilmeisesti aika samanmerkityksisinä. Myöhemmin sanalla ”vanhin” tarkoitettiin pappeja tai pastoreita ja sana ”piispa” alkoi tarkoittaa heidän esimiästään. Piispa oli pitkään kuitenkin paljon pienemmän alueen kirkollinen johtaja kuin nykyisin. Jokaisella yhtään suuremmalla kaupungilla oli oma piispansa.

Olennaista pappuudessa tai piispuudessa on se, että sitä verrataan paimenen virkaan. Tämä juontuu Jeesuksesta, joka sanoi olevansa ”hyvä paimen”, jonka lampaita hänen omansa ovat. Papit tai piispat ovat pastoreita eli paimenia, koska he ovat Pyhän Hengen tehtäväänsä asettamia Jeesuksen paimenuuden jatkajia ja edustajia. Heidän tulee kaitsea ja opastaa seurakuntalaisia Jeesuksesta kertovalla Jumalan sanalla ja hänen asettamiaan sakramentteja hoitamalla. Ne taas perustuvat hänen ”omaan vereensä”, siihen, jolla hän on sovittanut ihmiskunnan ja ostanut kristityt omikseen, vapaaksi synnin, kuoleman ja kadotuksen vallasta.

Tällainen kaitsijan, pastorin ja piispan virka on hyvin vastuullinen. Siksi on seurakunnan lisäksi pidettävä huoli myös itsestään, että säilyy oikeana paimenena eikä esim. oman edun tavoittelun tai ihmisten mielistelyn vuoksi lipeä pois tehtävästään.

Julmia susia jotka eivät laumaa säästä

Minä tiedän, että lähtöni jälkeen teidän joukkoonne tulee julmia susia, jotka eivät laumaa säästä. Teidän omasta joukostanne nousee miehiä, jotka julistavat totuudenvastaisia oppeja vetääkseen opetuslapset mukaansa. Olkaa siis valveilla ja muistakaa, että minä kolmen vuoden ajan olen lakkaamatta, yötä päivää kyynelsilmin opastanut itse kutakin teistä (Apt. 20:29-31).

Mitä Jeesuksen asettaman vanhimman, papin tai piispan vastuuseen kuuluu? Siihen kuuluu mm.seurakunnan varjeleminen harhaopeilta ja niiden opettajilta.

Nykyisin ainakaan meidän kirkossamme ei juuri koskaan puhuta harhaopista. Tuntuu kuin koko sana olisi poistettu kirkollisesta kielenkäytöstä. Paljon useammin puhutaan siitä, että kirkkomme on ”moniääninen kansankirkko”, jossa monien erilaisten mielipiteitten täytyy olla sallittuja, jotta edustaisimme ”matalan kynnyksen avaraa kristillisyyttä”.

On tietenkin totta, että kristinuskossa on olemassa paljon asioita, joissa vallitsee ekumeniasta tuttu ns. ”sallittu erilaisuus”. Mutta aivan yhtä totta on sekin, että sallitulla erilaisuudella on rajansa. Kirkossa ei voi opettaa Jumalasta ja Jeesuksesta mitä tahansa. Tätä varten kirkolla on Raamatun kirjakokoelma sekä uskontunnustus, jotka antavat suuntaviivat sille, miten Raamattua tulkitaan, jotta pysyttäisiin Kristuksen tahdon mukaisessa opetuksessa.

Paavali sanoi Miletoksessa pitämässään puheessa seurakuntien johtajille, että ”teidän omasta joukostanne nousee miehiä, jotka julistavat totuudenvastaisia oppeja vetääkseen opetuslapset mukaansa”. Mikä antaa meille tämän päivän kristityille syyn olettaa, että näin ei olisi tänäänkin? Onhan meillä esimerkkejä siitä, että kirkon piirissä jopa papeiksi vihityt henkilöt opettavat, että Jeesus ei oikeasti noussut haudasta. Tai että usko hänen verensä synnit sovittavaan voimaan on jonkinlaista vampyyriuskoa. Tai että on samantekevää, minkä nimiseen Jumalaan ihminen usko. Tai että kristinuskossa voi kyseenalaistaa Jumalan olemassaolon. Jne.

Paavali sanoi perustamiensa seurakuntien johtajille, että harhaoppien opettajat ovat ”julmia susia, jotka eivät laumaa säästä”. Ja että he ”jotka julistavat totuudenvastaisia oppeja vetääkseen opetuslapset mukaansa”. Ja hän sanoi, että tällaista alkaisi tapahtua hänen lähtönsä jälkeen. Siksi hän oli ”lakkaamatta, yötä päivää kyynelsilmin” opastanut itse kutakin perustamiensa seurakuntien johtajista. Hän oli teroittanut heille, mitä Kristuksen evankeliumi oli ja mitä se ei ollut.

Onneksi varhaisen kirkon johtajat tosiaan olivat valveilla. Pyhän Hengen johdossa kirkkoon kehittyi Apostolinen uskontunnustus, muistaakseni jo 100 -luvun lopulla. Syynä olivat juuri harhaopit. Tuohon aikaan kristillisten seurakuntien sisällä esiintyi esimerkiksi gnostilaisista harhaoppia, jonka mukaan Jeesuksen Kristuksen Jumala ei ollut maailman luoja tai että Jeesus ei ollut todellinen, ruumiillinen ihminen.

Tällaisten harhojen vuoksi kastettavalla oli opetettava lyhyessä, helposti muistettavassa muodossa kristinuskon perustotuudet. Lisäksi kirkko sai teologisesti oppineita, pystyviä piispoja. He kirjoittivat teoksia gnostilaisia vastaan ja paljastivat niissä, kuinka näiden opetus erosi Jeesuksen ja hänen apostoliensa opetuksesta, vaikka he toista väittivät. Eräs varhaisimmista ja merkittävimmistä tällaisista kirkon johtajista oli 200 –luvun alussa marttyyrikuoleman kärsinyt Lyonin kaupungin

piispa Ignatios Antiokialainen. Hän kirjoitti gnostilaisia vastaan kuuluisan teoksen *Harhaoppeja vastaan*.

Jäähyväiset

Paavali päätti puheensa näin:

Jätän nyt teidät Jumalan ja hänen armonsa sanan haltuun, sen sanan, jossa on voima rakentaa teitä ja antaa perintöosa kaikkien pyhitettyjen joukossa. Hopeaa tai kultaa tai vaatteita en ole keneltäkään halunnut. Te tiedätte itse, että minä näillä käsilläni olen hankkinut itselleni ja tovereilleni sen, mitä olemme tarvinneet. Kaikin tavoin olen teille osoittanut, että näin, työtä tehden, tulee huolehtia vähäosaisista muistaen Herran Jeesuksen omat sanat: 'Autuaampi on antaa kuin ottaa.'

Näin puhuttuaan Paavali polvistui ja rukoili yhdessä toisten kanssa. Kaikki itkivät ja syleilivät ja suutelivat häntä. Kaikkein suurinta tuskaa he tunsivat siitä, etteivät he, niin kuin Paavali oli sanonut, enää näkisi häntä. He saattoivat sitten hänet laivaan (Apt. 20:32-38).

Teologinen pohdiskelu tai harhaoppien vastustaminen ei ole se olennainen juttu kristinuskossa. Olennaista on ”Jumalan ja hänen armonsa sana”. Sillä on voima rakentaa ihmistä uskossa ja niin lahjoittaa hänelle elämä Jumalan yhteydessä, elämä, joka on iankaikkinen ja jatkuu kuoleman jälkeenkin. Lisäksi olennaista on vähäosaisista huolehtiminen, taloudellisesti ja hyviä tekoja tekemällä.

Paavalin lähdön kuvaus on minusta hyvin koskettava. Se kertoo siitä, millaista rakkautta alkukristityt tunsivat toisiaan kohtaan.